



● درس دهم:

نام نیکو

■ اهداف

- ۱- تقویت روحیه مطالعه سرگذشت مشاهیر و مفاخر فرهنگی
- ۲- آشنایی با سبک زندگی و شیوه رفتاری الگوهای علمی و فرهنگی
- ۳- تقویت مهارت خواندن با رعایت لحن مناسب برای درک بهتر
- ۴- گسترش دایره واژگان در حوزه زندگی نامه
- ۵- تقویت مهارت های املائی، نگارشی و خوش نویسی
- ۶- تولید بندهای بدنه در نگارش زندگی نامه.

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
آموزش درس	۵۰ دقیقه

روش‌های پیشنهادی تدریس

قضاوت عملکرد، کارایی گروه

توجه: هر درس را می‌توان به چند شیوه، آموزش داد. به همین سبب از عنوان «پیشنهادی» بهره گرفته شده است و معمولاً در هر درس، یک روش به صورت پیشنهادی نوشته شده است؛ اما همکاران گرامی، در انتخاب و کاربست روش، آنچه را صلاح دانش‌آموزان و متناسب با بافت فرهنگی و همسو با میزان پیشرفت تحصیلی کلاس آنان است، بخواهندگزید. در این درس، دو روش قضاوت عملکرد و کارایی گروه تشریح می‌گردد. ضمناً این درس را با روش نمایش نیز می‌توان اجرا کرد و آموزش داد.

روش قضاوت عملکرد

مراحل اجرا

- ۱- دانش‌آموزان یک بار، متن درس را با دقت، صامت خوانی می‌کنند.
- ۲- متن درس را خلاصه کرده، بر روی برگه‌ای می‌نویسند.
- ۳- در گروه‌های تعیین شده، قرار می‌گیرند و متن درس خلاصه شده خود را با افراد گروه به بحث و گفت‌وگو می‌گذارند و سعی می‌کنند نکات استفاده شده در خلاصه خود را با ارائه دلیل به دیگران منتقل کنند و معیارهایی را که برای خلاصه‌نویسی در نظر گرفته‌اند، مورد بررسی قرار دهند.
- ۴- در نهایت یکی از خلاصه‌ها یا مجموعه‌ای از آنها، از طرف گروه به عنوان فعالیت گروه پذیرفته می‌شود.

- ۵- معیارهای مناسب، برای خلاصه‌نویسی از طرف آموزگار در اختیار گروه‌ها قرار می‌گیرد (نکات کلیدی برای خلاصه کردن متن).
- ۶- افراد همه گروه‌ها، متن خلاصه شده گروه خود را با معیارهای مناسب، مورد بازنگری قرار می‌دهند و تغییرات لازم را اعمال می‌کنند.
- ۷- نماینده هر گروه، متن اصلاح شده را در کلاس می‌خواند و سایر گروه‌ها با توجه به معیارهای مناسب، آن را مورد نقد و قضاوت قرار می‌دهند تا اصلاحات نهایی انجام شود.

روش کارایی گروه

در درس چهارم توضیح داده شده است.



نمونه برگ سؤالات روش کارایی گروه :

نام و نام خانوادگی : به نام پروردگار	
درس دهم : نام نیکو تاریخ :	
ارزشیابی	۱- چه چیزی باعث شد تا استاد محمود فرشچیان در نقاشی پیشرفت کند؟ الف) نگاه کنجکاو و جستجوگر او به طبیعت ب) بهره‌مندی از استاد توانا و زبردست ج) تشویق پدر د) همه موارد
☐ درست پاسخ داده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ نداده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ داده‌ام.	۲- «غرور، آفت هنر است» یعنی چه؟ الف) هرکس مغرور شود نمی‌تواند از هنرش به خوبی استفاده کند. ب) هر چیزی که درست مراقبت نشود، دچار آفت می‌شود، آفت هنر هم غرور و کبر است. ج) انسان‌ها، هنرمندان مغرور را دوست ندارند. د) هیچ‌کدام
☐ درست پاسخ داده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ نداده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ داده‌ام.	۳- در کارگاه استاد امامی، شعرهای دلشین ... زمزمه می‌شد. الف) حافظ و سعدی ب) مولوی و حافظ ج) سعدی و مولوی د) فردوسی و حافظ
☐ درست پاسخ داده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ نداده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ داده‌ام.	۴- نام تابلوی مشهور استاد فرشچیان چیست؟ الف) گلّه آهوان ب) عصر عاشورا ج) حماسه عشق د) سرای زرنگار
☐ درست پاسخ داده‌ام.	☐
☐ درست پاسخ نداده‌ام.	☐
تعداد سؤالات درست :	گزارش توصیفی معلم : امضا : تاریخ :

نکته : برای تعداد سؤالات، چارچوب ویژه‌ای طراحی نشده است و بنا به سطح توانمندی‌های دانش‌آموزان، تعداد سؤالات تغییر می‌کند.

■ جلسه دوم	
۱- درک متن	۲۵ دقیقه
۲- واژه‌آموزی	۲۵ دقیقه

درک متن

سؤالات درست و نادرست و درک مطلب.

واژه‌آموزی

در این درس، می‌آموزیم که از ترکیب «واژه + آمیز» و «واژه + انگیز»، واژه جدید ساخته می‌شود. اگر به ساختمان این ترکیب، توجه کنید درمی‌یابید، جزء دوم با فرایند «ترکیب» در کنار بخش دیگر قرار گرفته و واژه مرکب ایجاد شده است. همکاران محترم توجه کنند که از ذکر این مطالب برای دانش‌آموزان پرهیز کنند. هدف این است که دانش‌آموزان نسبت به این ترکیب، هوشیار شوند و تلاش کنند ترکیب‌هایی با این ساخت، در ذهن خود بسازند و یا نمونه‌های شنیده شده قبلی را به یاد بیاورند و در گفتار و نوشتار به کار بگیرند.

«آمیز» در اصل بُن مضارع از مصدر «آمیختن» است. ترکیب واژه با بن مضارع «آمیز»، معمولاً صفت مرکب می‌سازد. مانند غرور آمیز، محبت آمیز. «انگیز»، بن مضارع از مصدر «انگیختن» است. ترکیب واژه با بن مضارع «انگیز» هم معمولاً صفت مرکب می‌سازد. مانند : شگفت انگیز، هیجان انگیز.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های نوشتاری (۱)	۲۵ دقیقه

تمرین خواندن

روان‌خوانی درست و شمرده دانش‌آموزان را مثل دروس گذشته، در نظر داشته باشید. بعد از تمرین‌های اصولی و مستمر در زمینه خواندن، در این قسمت از سال تحصیلی، دانش‌آموزان باید از «روخوانی» یک سطح بالاتر رفته و به خواندن توأم با درک رسیده باشند. روخوانی، بیان واژه‌ها از روی نوشته است که در آن ارتباطی بین واژه‌ها و درک و دریافت وجود ندارد. یعنی دانش‌آموز آنچه را دیده به زبان می‌آورد. در حالی که خواندن فعال، افزون بر بیان نوشته‌ها، باید منجر به درک و فهم از محتوای اثر نیز بشود.

فعالیت‌های نوشتاری (۱): فعالیت‌های واژه‌آموزی و املا قبلاً توضیح داده شده است.

■ جلسه چهارم	
۱- خواندن با لحن مناسب	۲۰ دقیقه
۲- نمایش	۳۰ دقیقه

تمرین خواندن (تأکید بر لحن، آوا و آهنگ مناسب)

متن این درس، یک متن روایی است که انتخاب لحن به تناسب شخصیت‌ها، تشخیص مکث‌ها و درنگ‌ها و رعایت سرعت مناسب خواندن، تأثیرگذاری بیشتری ایجاد می‌نماید. در این درس تأکید بر لحن خواندن جمله‌ها و تفاوت‌های لحنی آنها است. برای آموزش، توجّه دانش‌آموزان را به لحن متفاوت خواندن جمله‌های خبری، پرسشی، عاطفی و امری جلب می‌کنیم.

بار اول که صوت درس را از رمزینه سریع پاسخ بخش می‌کنید، توضیحی درباره لحن انواع جمله ندهید؛ فقط از دانش‌آموزان بخواهید با دقت گوش کنند و مانند آن، از روی متن بخوانند. اجازه دهید دانش‌آموزان خود به لحن متفاوت انواع جمله پی ببرند؛ لازم هم نیست، بر زبان بیاورند، همین که در خواندن، لحن جمله را رعایت کنند، کافی است. پس از اینکه چند نفر از روی متن خواندند و دانش‌آموزان، لحن خواندن آنها را مقایسه کردند، خوانش متن، مجدداً پخش شود. در این مرحله، به کمک خود دانش‌آموزان، موضوع لحن متفاوت انواع جمله، آموزش داده شود. بهترین شیوه در آموزش، خواندن تعدادی از دانش‌آموزان و مقایسه لحن آنها است.

کشف لحن مناسب و رعایت آن در خواندن متن، برای انتقال معنا و برقراری ارتباط مؤثر با درون مایه اثر، بسیار مهم است.

ایفای نقش: اجرای نمایش یا «ایفای نقش»، ایجاد فرصت برای دانش‌آموزان است تا خود را به طور عملی و واقعی در موقعیت‌های مختلف، حس کنند و بتوانند به فراخور آن از توانایی‌های زبانی خویش بهره بگیرند و نقش مفیدی را از شخصیت‌های مورد نظر به نمایش بگذارند.

یکی از موضوع‌های مهم در هنگام نمایش، توجّه به لحن گفتاری شخصیت‌هاست. این کار، زمینه‌ای برای پرورش فن بیان و اعتماد به نفس و تقویت روحیه سخن گفتن در برابر جمع است.

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری (۲) : درک متن	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

شرح و تفصیل این مباحث در درس‌های پیش آمده است. به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت آموزگار در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود.

■ جلسه ششم	
املا	۵۰ دقیقه

املا : املاي همگانی

در این نوع املا، همه دانش‌آموزان در تفریر املا مشارکت دارند. ابتدا معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که متن درس را به‌طور کامل و دقیق مطالعه کنند و سپس کتاب را ببندند؛ سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد به ترتیبی که انتخاب کرده، هرکس از هر قسمت از درس که می‌خواهد، یک جمله بگوید تا بقیه دانش‌آموزان بنویسند. بیان جمله درس از حفظ، در اولویت است، اما اگر دانش‌آموزی برای گفتن جمله، احتیاج به کتاب پیدا کرد، منعی ندارد.

■ جلسه هفتم	
ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۵۰ دقیقه

ارزشیابی

روش «پرسش شفاهی» با توجه به وقت در نظر گرفته شده، مناسب می‌باشد. برای افزایش تأثیر ارزشیابی، به این نکات توجه کنید :

■ سؤالاتی طرح کنید که موجب ایجاد تفکر در دانش‌آموز شود. مثلاً به جای اینکه بپرسید «آیا استاد فرشچیان را به‌عنوان یک هنرمند دوست دارید یا نه؟» بپرسید «چرا شخصیت استاد فرشچیان، قابل احترام و دوست داشتنی است؟».

■ فرصت پاسخ‌گویی را افزایش دهید تا دانش‌آموز، زمان مناسب برای فکر کردن پیدا کند.

■ از همه دانش‌آموزان، انتظار پاسخ‌گویی داشته باشید و نگاهتان فقط به سوی افراد برتر نباشد.

■ پاسخ‌های صحیح یا اشتباه دانش‌آموزان، هر دو می‌تواند شما را در شناخت میزان درک و فهم دانش‌آموزانتان کمک کند. زیرا هدف، اصلاح فرایند یادگیری و تفکر کردن است نه اینکه در لحظه اول، پاسخ درست را دریافت نمایید. بنابراین، ارزشیابی هم خود گونه‌ای آموزش مؤثر و موجب تحکیم یادگیری است.

■ جلسه هشتم

۵۰ دقیقه

فعالیت‌های نوشتاری (۳) : نگارش

فعالیت‌های نوشتاری (۳) : نگارش زندگی‌نامه

زندگی‌نامه‌نویسی، یکی دیگر از گونه‌های نوشتن است. برای دانش‌آموزان پایه پنجم، توجه به نمونه‌های زندگی مشاهیر علمی و فرهنگی در کتاب‌هایی که تاکنون خوانده‌اند، می‌تواند الگوی مناسبی باشد.

زندگی‌نامه یا درباره خود شخص نویسنده (در اینجا یعنی دانش‌آموز) یا درباره دیگران است. در این درس، فرقی نمی‌کند که دانش‌آموزان، کدام را انتخاب کنند. مهم

این است که به کمک این شیوه، بتوانیم توانایی و مهارت نوشتن را در دانش‌آموزان، رشد بدهیم.

برای تدوین زندگی‌نامه، استفاده از روش پرسش و پاسخ، مناسب است؛ یعنی نخست دربارهٔ شخصیت مورد نظر، چند پرسش طرح کنند؛ سپس به پرسش‌ها پاسخ بدهند. در این مرحله می‌توانند از منابع هم بهره بگیرند. پس از آن، جواب‌های نوشته شده را مرتب نمایند و ارتباط و انسجامی میان آنها برقرار کنند؛ به این ترتیب زندگی‌نامه، تنظیم می‌گردد.

■ جلسه نهم	
املا	۵۰ دقیقه

بعد از برگزاری آزمون املاي دو قسمتی شامل املاي تقریری و فعالیت‌های املاي، می‌توانید از دانش‌آموزان در تصحیح برگه‌ها کمک بگیرید. این کار موجب افزایش یادگیری و اعتماد به نفس دانش‌آموزان می‌شود و فرصت یادگیری و تجربه‌های آموزشی آنان را فراخ‌تر می‌سازد.